

Utjecaj malog poduzetništva na razvoj gospodarstva Osječko - baranjske županije

Željka Zavišić, Visoka poslovna škola Zagreb, Ulica grada Vukovara 68, 10 000 Zagreb, Hrvatska, Tel: +385 1 6310 865, Fax: +385 1 6310 628,

e-mail: zeljka.zavistic@vpsz.hr

Marija Mesić Škorić, Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru, Županijska 50,

32 000 Vukovar, Hrvatska, Tel.: +385 32 444 688, Fax: +385 32 444 686,

e- mail: marija.mesic@yahoo.com

Ivana Bilić, Kandid d.o.o, Krste Frankopana 99,31000 Osijek, Hrvatska, tel: +385 31 515 213, fax: +385 31 515

237, e-mail: ivana.bilic@kandid.hr

Sažetak

Glavni je cilj ovog rada istražiti trenutnu situaciju mikro subjekata malog gospodarstva u Osječko-baranjskoj županiji te definirati mogućnost njihovog daljnjeg razvoja sustavnim učenjem o poduzetništvu.

Analiza trenutne situacije mikrosubjekata odnosila bi se na istraživanje u kojoj mjeri poduzetnici koriste poticajna sredstva za ulaganje u razvoj infrastrukture (u poslovnim zonama), u kojoj mjeri poduzetnici koriste prirodne resurse, koliki je utjecaj edukacije u cilju povećavanja konkurentnosti te koliko poduzetnici Osječko-baranjske županije aktivnim metodama učenja rade na stvaranju vlastitih brendova.

Hipoteze koje će u ovom radu biti provjeravane jesu:

- mikro subjekti u najvećoj mjeri plasman svojih proizvoda ostvaruju na domaćem tržištu
- ekonomska kriza negativno utječe na osnivanje i razvoj mikro subjekta maloga gospodarstva Osječko-baranjske županije
- pravna regulativa i educiranost poduzetnika ključni su preduvjeti za razvoj malog gospodarstva

Ključne riječi: *malo poduzetništvo, mikro subjekti, Osječko-baranjska županija, razvoj, edukacija*

1. Uvod

U današnje vrijeme neizvjesnosti, rasta nezaposlenosti i brojnih socijalnih problema uzrokovanih globalnim problemima, mali poduzetnik gotovo se nalazi pred zidom; hoće li vlastiti posao u takvoj situaciji razvijati ili će čekati bolje vrijeme. Poznato je da je malo poduzetništvo elementaran segment hrvatskog gospodarstva jer predstavlja pokretača razvoja cjelokupnog gospodarstva i zapošljavanja, fleksibilan je prema zahtjevima tržišta, potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generira zapošljavanje i znatno pridonosi povećanju proizvodnje.

Najdinamičniji dio gospodarstva predstavljaju mala gospodarstva koja čine 99,5% gospodarskih subjekata i zapošljavaju 66,3 posto ukupnog broja zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu, odnosno 618.841 ljudi. (<http://hgk.biznet.hr/hgk/fileovi/16280.pdf>)

Malo gospodarstvo (trgovačka društva), ostvaruje 53,6 posto ukupnog prihoda, gotovo 40,8 posto direktnog izvoza, 56,4 posto dobiti nakon oporezivanja, oko 45 posto u vrijednosti imovine te sudjeluje s 35,6 posto u kapitalu i rezervama.

Mikro subjekti maloga gospodarstva jesu pravne i fizičke osobe koje prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 10 radnika, ostvaruju ukupni godišnji promet do 14,000.000 kuna, odnosno vrijednost dugotrajne imovine do 7,000.000 kuna.

(http://www2.hgk.hr/en/depts/industry/Malo_gospodarstvo_10_web.pdf)

Tablica 1. prikazuje kretanje broja aktivnih poduzetnika u Osječko-baranjskoj županiji prema veličini do 2009.godine. (<http://www.obz.hr/hr/pdf/Temeljna%20analiza.pdf>)

Tablica 1. Kretanje broja aktivnih poduzetnika u Osječko-baranjskoj županiji prema veličini

Godina	Mali	Srednji	Veliki	Ukupno
1997	3.011	137	35	3.183
1998	2.944	118	43	3.105
1999	2.868	141	36	3.045
2000	2.843	140	35	3.018
2001	2.724	148	33	2.905
2002	2.717	137	41	2.895
2003	2.958	137	51	3.146
2004	2.930	140	56	3.126
2005	3.009	154	62	3.225
2006*	3.200	92	23	3.315
2007	3.415	95	25	3.535
2008	3.225	78	23	3.225
2009	3.271	86	22	3.379

Iz tablice je vidljivo da broj poduzetnika u Osječko-baranjskoj županiji iz godine u godinu raste, iako je nešto manji u 2009. g. u odnosu na 2007. pa samim tim raste i broj malih poduzetnika koji je prema zadnjim zabilježenim podacima bio 3 271.

Država različitim mjerama nastoji potaknuti razvoj putem projekata koji se provode od strane: Hrvatske gospodarske komore (HGK), Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG-a) i Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR-a).

2. Razvoj poduzetničke infrastrukture

Za razvoj maloga gospodarstva nužno je postojanje razvijene mreže podržavajuće infrastrukture koja omogućuje lak pristup informacijama, savjetodavnim uslugama, poslovnim prostorima i niz drugih specijaliziranih institucionalnih oblika potpora. Razvoj poduzetništva omogućuju:

Centar za razvoj poduzetništva koji pruža stručnu i savjetodavnu pomoć zainteresiranim poduzetnicima, prati potrebe subjekata u malom gospodarstvu, analizira stanje, prepoznaje raspoložive resurse u svrhu razvoja gospodarstva i koordinira i ustrojava suradnju sa svim ostalim subjektima razvoja poduzetničke infrastrukture. Poduzetnički inkubatori predstavljaju zajednicu malih poduzetnika koji su u početku poslovanja, srodnih su djelatnosti i tehnološki povezani s velikim sustavima. Funkcija poduzetničkog inkubatora jest da se korisnicima koji ispunjavaju uvjete i kriterije iz Programa, uz tehničku i financijsku pomoć, omogući opstanak i razvoj djelatnosti do trenutka kada budu sposobni dobrim poslovnim planovima i menadžmentom dalje poslovati samostalno.

Nakon razvoja u poduzetničkom inkubatoru, poduzetnicima se pruža mogućnost obavljanja djelatnosti i korištenja prostora u poduzetničkom centru, tehnološkom centru, tehnološkom parku ili gospodarskoj zoni. Na taj se način stvaraju uvjeti za učinkovitije uključivanje novoosnovanih tvrtki u poslovne odnose s etabliranim gospodarskim subjektima. Korisnicima poduzetničkog inkubatora omogućeno je povoljno korištenje kvalitetnoga poslovnog prostora i zajedničke infrastrukture te poslovnih i stručno-savjetodavnih usluga.

Vezano uz to, na području Osječko-baranjske županije, najaktivniji poduzetnički inkubator je BIOS iz Osijeka u korištenju poticaja od strane Ministarstva gospodarstva.

Ciljevi Poduzetničkog inkubatora BIOS su: (http://inkubator.hr/hr_HR/pocetna/o-nama/ciljevi)

- sudjelovati u ekonomskom razvoju regije
- promovirati lokalno poduzetništvo i pomoći u razvoju novih poduzeća
- povećati broj tvrtki koje opstaju na tržištu
- smanjiti vjerojatnost propasti start-up tvrtki
- pružati poslovne, tehničke, obrazovne i druge usluge klijentima inkubatora i malim i srednjim poduzetnicima u regiji
- poticati inovativnost i razvoj novih tehnologija
- poticati komercijalizaciju znanstvenih istraživanja
- smanjiti stopu nezaposlenosti i zadržati kvalificiranu radnu snagu u zemlji

Poduzetnički su centri zajednica specifično poslovno organiziranih poduzetnika raznolikih djelatnosti proizvodnje i usluga, u funkciji proizvodnih djelatnosti iz segmenta maloga gospodarstva pod jedinstvenom upravom. Korisnici poduzetničkog centra zajednički se koriste administrativnim prostorijama i infrastrukturom te poslovnim i stručno-savjetodavnim uslugama. Funkcija je poduzetničkog centra da se poduzetnicima koji ispunjavaju uvjete i kriterije iz Programa osigura poslovni prostor za funkcioniranje poslovne djelatnosti te stručno-savjetodavnim uslugama pomogne u realizaciji poduzetničkog projekta, odnosno da im se omogući jednostavniji pristup znanstvenoistraživačkim institucijama.

Na području Osječko-baranjske županije najpoznatiji je Centar za poduzetništvo Osijek.

Riječ je o neprofitnoj je organizaciji, odnosno udruzi čiji su osnivači osječki poduzetnici, profesori Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te predstavnici lokalne uprave. Centar za poduzetništvo Osijek usmjeren je na tri osnovna područja: (<http://www.poduzetnistvo.org/centar/onama.html>)

- educiranje i trening poduzetnika i onih koji će to tek postati
- savjetovanje i informiranje
- izrada poslovnih i investicijskih planova

Uz osnovne aktivnosti, Centar za poduzetništvo Osijek usmjeren je ka poticanju i stvaranju poduzetničke kulture i poduzetničkog načina razmišljanja i ponašanja u svakodnevnom životu i na radnome mjestu kroz razne projekte, poduzetnički forum i sl.

U posljednjem desetljeću uspješnog rada i djelovanja, stručnjaci Centra za poduzetništvo Osijek, na području poduzetničke edukacije održali su više od 200 različitih seminara koje je prošlo više od 3.000 poduzetnika s područja cijele Hrvatske. U tablici br. 2. su prema vlastitom istraživanju navedene istaknutije razvojne agencije i poduzetnički centri u Osječko-baranjskoj županiji.

Tablica br. 2.: Istaknutije razvojne agencije i poduzetnički centri u Osječko-baranjskoj županiji

Razvojne agencije i poduzetnički centri u Osječko-baranjskoj županiji			
CENTAR ZA PODUZETNIŠTVO OSIJEK	Udruga	Osijek	
MIHOLJAČKI PODUZETIČKI CENTAR	d.o.o.	Donji Miholjac	
PODUZETNIČKI CENTAR BELI MANASTIR	d.o.o.	Beli Manastir	
PODUZETNIČKI INKUBATOR BIOS	d.o.o.	Osijek	
PODUZETNIČKO-RAZVOJNI CENTAR OPĆINE ERDUT	d.o.o.	Dalj	
VALPOVAČKI PODUZETNIČKI CENTAR	d.o.o.	Valpovo	
ZADRUGA PODUZETNIČKA MREŽA	zadruga	Bilje	

3. Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva

Konkurentna sposobnost malog gospodarstva trebala bi se jačati na način da se potiče razvoj brzorastućih djelatnosti, stvaraju razvojni uvjeti za produktivnije poslovanje poduzetnika, povećava udio malih i srednjih poduzeća i obrta temeljenih na visokim tehnologijama, ali isto tako i povećavaju ukupna ulaganja u malo gospodarstvo te povećava izvoz i izgradnja izvoznih klastera koji su nužni temelji za konkurentnost.

Cjeloživotno obrazovanje u poduzetništvu i strukovno obrazovanje sukladno potrebama gospodarstva, te poticanje fleksibilnih oblika zapošljavanja jednako su značajni u uvjetima strukturne nezaposlenosti koja je prisutna u Hrvatskoj. Od velike važnosti je i ravnomjeran regionalni razvoj koji je u Programu zastupljen kroz izgradnju poduzetničkih zona, povećanje kvalitativne razine klastera u korist tržišno održivih klastera, povoljno financiranje poduzetništva na regionalnoj razini i provedbu mjera za veće zapošljavanje.

Nije nevažna ni poslovna infrastruktura koja je u Hrvatskoj dobro razvijena, a čine ju regionalne razvojne agencije, centri za poduzetništvo, poduzetnički inkubatori i tehnološki parkovi. Mreža institucija obuhvaća i tehnološke i tehnološko-inovacijske centre, parkove i inkubatore, te centre izvrsnosti.

Uklanjanje administrativnih prepreka u Hrvatskoj uspješno se provodi u dijelu registracije poslovnih subjekata kroz projekte e-Hrvatska, HITRO.HR i e-obrt.

(www.ida.hr/.../2008_DO_2012_PROGRAM_VLADE_prijedlog_s_)

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) nudi nekoliko programa kreditiranja poticanja razvoja malog i srednjeg privatnog poduzetništva uz suradnju s poslovnim bankama. Cilj ovih kreditnih linija jest podupiranje privatnog poduzetništva odobravanjem investicijskih kredita za modernizaciju i proširenje postojećih obrta, trgovačkih društava i ostalih oblika poduzetničke aktivnosti.

Osim komercijalnih banaka koje imaju razvijene kreditne linije za poticanje poduzetništva, veliku ulogu za mikro subjekte imaju i štedno-kreditne zadruge među kojima se na području Osječko-

ko-baranjske županije najviše ističe NOA. Cilj NOA-e jest stručno i financijski podržati male poduzetničke inicijative kreiranjem zaposlenja, stimuliranjem razvoja malih poduzeća, treningom i savjetovanjem malih poduzetnika.

U Hrvatskoj je predstavljena mreža poslovnih anđela. Poslovni "anđeli" su financijeri koji bi trebali preskočiti raskorak između poduzetnika s dobrim gospodarskim projektom i banke koja mu ne može odobriti kredit zbog nedostatka kreditnog jamstva.

Poslovni anđeli su poduzetnici i lideri tvrtki koji financiraju start-up projekte visokog rizika ulaskom u vlasništvo i pružaju pomoć u daljnjem razvoju i komercijalizaciji projekata. Cilj mreže jest poticanje razvoja inovativnog poduzetništva na način da poslovni anđeli financiraju početnu fazu razvoja i komercijalizaciju projekata. U Europi je trenutno aktivno 290 neprofitnih mreža poslovnih anđela, kojima su najprivlačniji projekti iz ICT sektora, proizvodnje, trgovine, energetike, zdravstva i biotehnologije. Europska iskustva pokazuju da u 25 do 30 posto slučajeva poslovni anđeli ostvaruju profit od svog ulaganja, u 10 do 15 posto slučajeva vrate uloženo, dok u 20 do 30 posto slučajeva bilježe potpuni gubitak ulaganja. (<http://www.poduzetnik.com.hr/content/view/166/39/>)

Poslovni anđeli su poduzetnici koji stečeni novac žele oploditi ulaganjem u projekte u njihovoj početnoj fazi. Tablica br. 3 prikazuje broj dodijeljenih potpora po županijama u 2011. godini (<http://eobrazovanje.mingorp.hr/>)

Tablica br. 3: Broj dodijeljenih potpora po županijama za 2011. godinu

Županija	Broj dodijeljenih potpora	Iznos dodijeljenih potpora
Bjelovarsko-bilogorska	158	7.593.855,00
Brodsko-posavska	141	7.694.706,00
Dubrovačko-neretvanska	58	2.187.830,00
Grad Zagreb	1201	37.991.315,00
Istarska	205	8.398.765,00
Karlovačka	172	4.927.413,00
Koprivničko-križevačka	129	6.696.935,00
Krapinsko-zagorska	189	7.190.582,00
Ličko-senjska	48	4.263.661,00
Međimurska	159	10.898.706,00
Osječko-baranjska	317	10.685.624,00
Požeško-slavonska	80	5.308.646,00
Primorsko-goranska	299	7.903.523,00
Sisačko-moslavačka	175	5.470.413,00
Splitsko-dalmatinska	214	10.450.526,00
Šibensko-kninska	45	3.601.290,00
Varaždinska	233	10.951.574,00
Virovitičko-podravska	111	3.500.049,00
Vukovarsko-srijemska	136	3.849.453,00
Zadarska	103	4.087.793,00
Zagrebačka	363	13.601.230,00
UKUPNO	4536	177.253.890

Prema podacima prikazanim u tablicama Osječko-baranjska županija treća je po broju dodijeljenih potpora što se može smatrati zadovoljavajućim, no ukoliko se usporedi sa gradom Za-

grebom koji je u 2011. g. imao odobrenu 1201 potporu odnosno 37.991.315 kuna, broj od 317 (10.685.624 kn) potpora za cijelu Osječko-baranjsku županiju čini se malen.

3.1. Program poticanja poduzetništva Osječko-baranjske županije za 2012. godinu

Program poticanja poduzetništva na svome području provodi Osječko-baranjska županija u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, poduzetničkim centrima i inkubatorima te svim ostalim institucijama poduzetničke podrške.

Nastojeći aktivno pridonijeti stvaranju pretpostavki i okruženja stimulativnog za razvoj poduzetništva te nastojeći ublažiti negativni utjecaj krize na poslovanje malog i srednjeg poduzetništva, Županija planira tijekom 2012. godine poduzimati sljedeće aktivnosti:

(<http://www.obz.hr/hr/pdf/2011/22%20sjednica/10-Prijedlog%20Programa%20poticanja%20poduzetnistva%20OBZ%20za%202012.%20godinu.pdf>)

- kreditiranje poduzetnika
- informiranje o programima poticanja poduzetništva
- savjetovanje poduzetnika
- permanentna edukacija
- razvoj start up i mladih poduzeća
- poticanje osnivanja poduzetničkih zona
- poticanje zapošljavanja
- sufinanciranje uvođenja sustava kvalitete
- sufinanciranje nastupa na sajmovima
- suradnja na inovacijama i uvođenju novih proizvoda
- poticanje zadrugarstva
- poticanje obrtništva
- nove investicije i poticanje izvoza
- suradnja s institucijama poduzetničke podrške

Provođenjem ovih aktivnosti želi se postići sljedeće: (idem, str. 4)

- stvaranje pretpostavki za brži izlaz iz trenutne gospodarske situacije te očuvanje postojećih radnih mjesta;
- povećanje zaposlenosti te povećanje prosječnog broja zaposlenih po poslovnom subjektu;
- povećanje broja malih i srednjih poslovnih subjekata;
- izgradnja novih poduzetničkih zona;
- jednostavnije i brže ishođenje poduzetničkih kredita s povoljnom kamatnom stopom;
- povećanje konkurentnost i lakši prodor na inozemna tržišta;
- povećanje domaćih i stranih ulaganja;
- uvođenje novih tehnologija;
- promjena strukture djelatnosti u korist proizvodnje;
- jačanje izvozne orijentacije i supstitucija uvoza.

Permanentna edukacija

S ciljem daljnjeg podizanja razine znanja poduzetnika i svih ostalih sudionika u procesu potpore poduzetnicima (mentori, savjetnici i sl.) te stvaranjem pretpostavki za brži gospodarski i socijalni razvoj županije, Agencija za razvoj, poduzetnički centri i inkubatori i druge institucije poduzetničke podrške provode kontinuiranu edukaciju putem različitih seminara, tribina, radionica i foruma.

Seminari

Agencija za razvoj zajedno s institucijama poduzetničke podrške organizira različite seminare. Seminari su namijenjeni ciljanim skupinama polaznika, obrađuju različite teme te pomažu u rješavanju problema s kojima se poduzetnici susreću u svom radu i podižu razinu efikasnosti poduzeća. Izbor teme seminara temeljen je na upitima samih poduzetnika. Izdvajanjem financijskih sredstava za provođenje seminara, županija omogućava poduzetnicima početnicima besplatno pohađanje seminara, a ostale seminare sufinancira pa polaznici plaćaju samo dio troškova.

S obzirom da interes za edukacijom poduzetnika kontinuirano raste, uz poseban naglasak na zahtjevima poduzetnika za specijaliziranim seminarima vezanim uz trenutnu gospodarsku situaciju, Agencija za razvoj i ostale institucije poduzetničke podrške tijekom 2012. godine planiraju nastaviti i proširiti aktivnosti vezane za edukaciju. (idem, str. 9)

Poduzetničke tribine

Zbog nedostatka vremena i pravih izvora informacija, poduzetnici često nisu u tijeku s najnovijim spoznajama i dostignućima u svojoj djelatnosti. Organiziranjem informativnih tribina otklanja se taj jaz te se na taj način pomaže poduzetnicima u unaprjeđenju njihovog poslovanja. Za razliku od seminara, tribine se organiziraju u vidu kratkih predavanja na kojima se jednostavno, kratko i jasno obrađuje određena tematika, prilagođena djelatnosti i veličini poduzetnika. Agencija za razvoj i ostale institucije poduzetničke podrške organizirale su široki spektar različitih tribina.

Tijekom 2012. godine planira se organiziranje svih onih tribina za koje poduzetnici budu iskazali zanimanje. Prisustvovanje tribinama za poduzetnike je besplatno. (idem, str. 8.)

Radionice i forumi

S ciljem uspostavljanja bolje suradnje između poduzetnika te razmjene znanja i iskustava, kao i boljeg povezivanja poduzetnika i poduzetničkih institucija, organiziraju se radionice i forumi. Kao oblik neformalne edukacije i mjesto uspostavljanja novih kontakata, radionice i forumi donose zanimljiva i korisna saznanja poduzetnicima i otvaraju im nove tržišne vidike. Agencija za razvoj i institucije poduzetničke podrške uključene su u aktivnosti povezivanja poduzetnika i razmjene stečenih znanja i iskustava. Tijekom 2012. godine posebna će se pažnja posvetiti mogućnosti povezivanja velikih i malih poduzetnika. (idem, str. 10)

Edukacija za predstavnike jedinica lokalne uprave i samouprave

Edukativna predavanja za predstavnike jedinica lokalne samouprave namijenjena su kvalitetnijem povezivanju i prenošenju informacija i znanja između županije, općina i gradova. Povećanjem razine informiranosti o programima tehničke pomoći, fondovima, projektima izgradnje poduzetničkih zona, kreditnim linijama i programima poticanja poduzetništva, pomaže se općinama i gradovima u unaprjeđenju izgradnje poduzetničke infrastrukture, odnosno u stvaranju stimulativnog okruženja za razvoj poduzetništva. Tijekom 2012. godine planira se nastaviti s povezivanjem gradova i općina kroz organiziranje zajedničkih sastanaka i predavanja te njihovim većim uključivanjem u projekte poticanja poduzetništva. (idem, str.10)

Nije lako postati uspješan poduzetnik. Potrebno je uložiti vrijeme, kreativnost, ali i educirati se. Edukacija se ne može mjeriti u broju odslušanih predavanja, semestara i odrađenih radionica,

to je proces cjeloživotnog učenja. Kako bi potaknuli gospodarski razvoj u zemlji, poduzetnike treba naučiti kako poduzetnički razmišljati, kako prepoznati potrebe tržišta te u skladu s tim iskoristiti ponuđene prilike. Informacija je moćno oruđe, tko ima pravu informaciju u pravo vrijeme na pravom mjestu stvorit će konkurentsku prednost.

Za ostvarivanje postavljenih ciljeva tvrtke, prije svega nužno je postojanje inovativnih menadžera koji će bez straha biti spremni na ulaganje vlastitog truda i sredstava u obuku zaposlenika. Ukoliko se zaposlenicima omogućiti sloboda u radu, ona će i pozitivno utjecati na inovativnost, a bez inovacija nema ostvarivanja vizije tvrtke, a bez napretka tvrtka zaostaje i stagnira u tržišnoj utakmici.

Obuka može (Noe, Hollenbeck; Gerhart;Wright; 2006, str. 208):

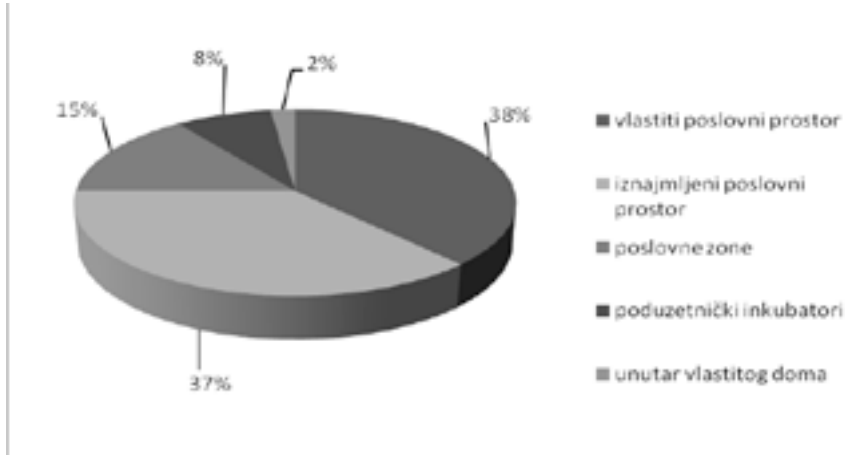
- povećati znanje zaposlenika o stranim konkurentima i kulturama što je ključno za uspjeh na inozemnim tržištima
- pomoći osigurati da zaposlenici imaju osnovne vještine za rad s novim tehnologijama, kao što su roboti i radni i proizvodni procesi koji se temelje na uporabi računala
- pomoći zaposlenicima da shvate kako uspješno raditi u timovima kako bi pridonijeli kvaliteti proizvoda i usluga
- pobrinuti se da kultura tvrtke naglašava inovaciju, kreativnost i učenje
- podržati sigurnost zaposlenja omogućavanjem novih načina njihovog doprinosa tvrtki kada se mijenjaju njihovi poslovi, interesi ili im vještine postanu zastarjele
- pripremiti zaposlenika za međusobno prihvaćanje i uspješniju suradnju

4. Analiza rezultata istraživanja

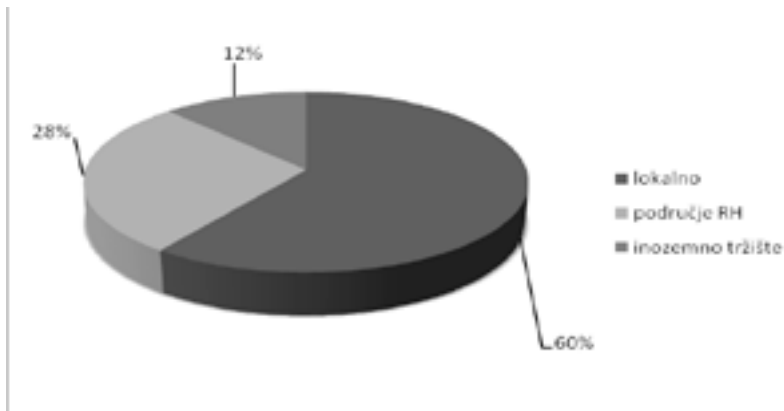
Na području Osječko-baranjske županije broj trenutno aktivnih mikro subjekata je cca 3200. Formiran je složeni anketni upitnik i provedeno je ograničeno istraživanje na 150 mikro subjekata na području županije. Istraživanje je obuhvaćalo složeno ispitivanje cjelokupnoga poslovanja poduzeća radi utvrđivanja međudnosa uspješnosti poslovanja i dinamičkoga pristupa poslovanju u vrijeme krize.

U istraživanju su korištene metode anketiranja i strukturiranoga intervjua. Anketni se upitnik sastojao od 32 pitanja pri čemu se koristio standardni oblik zatvorenih pitanja, otvorenih pitanja, dihotomnih pitanja i Lickertova skala stavova. Uzorak je izabran slučajno na temelju popisa trenutno aktivnih mikro subjekata. Primarni cilj ovog istraživanja bio je istražiti trenutnu situaciju mikro subjekata malog gospodarstva u Osječko-baranjskoj županiji, definirati mogućnost njihovog daljnjeg razvoja, utjecaj krize na njihovo poslovanje te zainteresiranost za obrazovanje za poduzetništvo. U nastavku su navedeni sažeti zaključci provedenoga istraživanja, jer su cjeloviti rezultati istraživanja vrlo opširni.

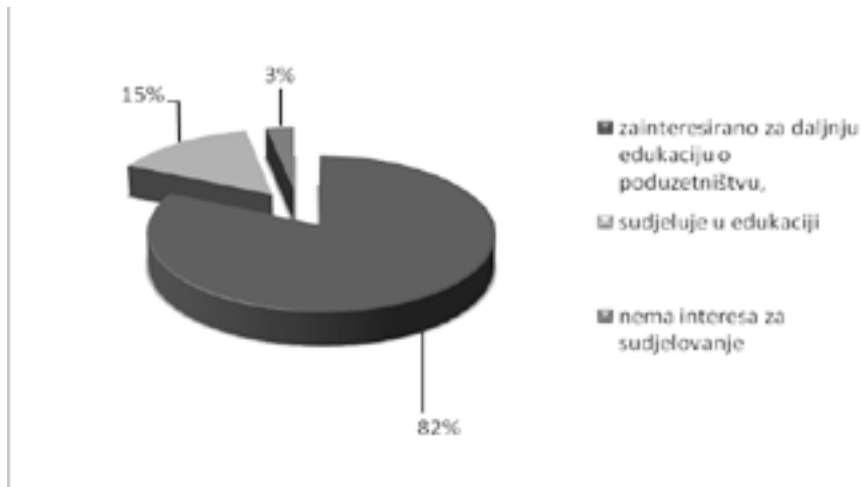
Od ukupnog broja ispitanih subjekata, najveći se broj bavi trgovinom (35,72%). 38% ispitanih subjekata djelatnost obavlja u vlastitom poslovnom prostoru te to smatra vrlo bitnim faktorom za nadilaženje posljedica krize, a unutar vlastitog doma djelatnost obavlja 2% ispitanika. U iznajmljivom prostoru posluje 37% ispitanika što predstavlja prepreku za proširenje posla i ostvarenje boljih financijskih rezultata. Unutar poslovnih zona djeluje 15% ispitanika, a 8% tvrtki unutar poduzetničkih inkubatora ili centara. S mjerama poticanja poduzetništva upoznato je 57,15% ispitanika, dok poticajne mjere koristi tek 9,28%. Istraživanje je također pokazalo da je 82 % ispitanika zainteresirano za daljnju edukaciju o poduzetništvu, dok 15 % ispitanika već sudjeluje u edukaciji, a samo 3% ispitanika nije zainteresirano. Slika 1 prikazuje, prema vlastitom istraživanju, poslovne prostore osječko-baranjskih malih poduzetnika.

Slika 1: Poslovni prostori

U cilju unapređivanja znanja i poboljšanja poslovanja na seminarima i tribinama sudjeluje 48,7 % ispitanika. Međutim, nešto više od polovice ispitanika koji posjećuju tribine i seminare, nije uočilo poboljšanje poslovanja subjekta. Najveći broj ispitanika (slika 2) svoje proizvode plasira na domaćem tržištu, na lokalnoj razini, dok 12% ispitanika dio svoje proizvodnje plasira i na inozemnom tržištu.

Slika 2: Plasman proizvoda

Utjecaj krize na poslovanje osjetilo je 82,14% ispitanika, a za glavnu posljedicu krize 62,85% ispitanika navelo je smanjenje plasmana proizvoda i usluga, dok 72% ističe teškoću naplate. Gotovo svi ispitanici navode kako im nijedna institucija nije pomogla u prevladavanju posljedica krize. Također, 28,57% ističe kako su zadovoljni postojećom hrvatskom regulativom u gospodarstvu, dok su gotovo dvije trećine nezadovoljne ili nezadovoljne postojećim zakonskim mjerama. Na slici 3 analizirana je zainteresiranost malih poduzetnika za edukaciju o poduzetništvu u Osječko-baranjskoj županiji.

Slika 3: Edukacija za poduzetništvo

5. Prijedlozi za unaprjeđenje postojećeg stanja

Hrvatski poduzetnici trebaju značajno unaprijediti svoje poznavanje menadžerskih vještina, vještina upravljanja poduzećem i/ili obrtom. Danas je još ograničen broj poduzetnika koji su većinom i vlasnici i direktori svojih poduzeća i koji znaju napraviti dobar poslovni plan. Rijetko se rade analize tržišta, predviđanja rasta ili pada tržišta u idućih nekoliko godina, studija isplativosti pojedinih projekata, analize vlastitih kapaciteta ako je riječ o proizvodnji. Nažalost, tako se često upada u zamku velikih očekivanja, a male realizacije i tada dolazi do konflikata jer će menadžer/vlasnik rijetko kada okriviti samog sebe, već će svu krivicu pokušati prebaciti na državu i svoje radnike. Kvalitetan poslovni plan može se napraviti isključivo pomnom analizom posljednjih nekoliko godina te tako pokušati predvidjeti budućnost na osnovi iskustvenih prosudbi baziranih na analizi pozitivnih i negativnih faktora koji će utjecati na pojedinu granu u kojoj se poduzetnik nalazi, ali i sagledavajući cjelokupno gospodarstvo. Danas kada je informatička tehnologija dio svakodnevice, postoje gotovi alati koji mogu omogućiti kvalitetnu analizu te predviđanje rasta na osnovi nekih parametara, što može olakšati izradu poslovnog plana. Kad je riječ o vođenju projekata, poduzetnicima također trebaju nova znanja. Uspjeh svakog projekta bazira se na pomno razrađenoj strategiji što se tim projektom želi postići. Dakle, prije kretanja u neki projekt treba postaviti jasne ciljeve koji se tijekom rada na projektu ne smiju bitno mijenjati. Ako se već mijenjaju, moraju se zapravo promijeniti i u potpunosti utvrditi novi parametri za cijeli projekt. Pritom svakako treba pripaziti da se postave realni i ostvarivi ciljevi, jer rad na projektu čiji ciljevi nisu dostižni može dovesti do problema u poslovanju, ali i nezadovoljstva unutar tvrtke. Prilikom rada na projektu treba pripaziti na segmentiranje projekta prema fazama, ostaviti dovoljno vremena za svaku fazu, ali pritom maksimalizirati iskoristivost vremena. Svaka faza treba biti pomno planirana, kao i ciljevi koji će se u toj fazi postići. Kod planiranja projekata, kao i kod izrade poslovnog plana, treba sagledati tržišni potencijal, odrediti nišu u kojoj se želi postići uspjeh te planirati dostatna sredstva i resurse unutar tvrtke za provođenje takvog projekta. I na ovom području, kao i na području vođenja i planiranja poslovanja, postoje informatička rješenja koja mogu omogućiti jednostavnije i lakše vođenje projekata te nadgledanje učinkovitosti na pojedinim područjima projekta.

6. Zaključak

Mnogi hrvatski poduzetnici i obrtnici još uvijek nisu prepoznali vlastite potencijale, a kada toga nema, nema ni kvalitetne promocije vlastitih proizvoda i usluga. Sve to rezultira i slabim izvoznim rezultatima hrvatskih tvrtki te se one vrlo rijetko odlučuju iskoračiti izvan hrvatskih granica. Problem leži i u činjenici da male tvrtke premalo ulažu u marketing, u medijima se nađu tek kada ih netko prepozna kao potencijal umjesto da same oštrije krenu u vlastitu promociju. Iako mnoge hrvatske tvrtke danas imaju svoje web stranice, one su prilično statične i ne nude previše informacija, a to je trenutno svakako najjeftiniji način promocije. Naravno, uvijek je problem što nema novca za promotivne aktivnosti, no ponekad novac i nije prepreka jer za neke projekte na području marketinga i odnosa s javnošću ne treba mnogo novca, već jednostavno volje da se i to prepozna kao poslovni proces koji donosi boljitak i u konačnici razvoj tvrtke. Osim toga, poduzetnici jednostavno moraju shvatiti da uspjeh tvrtke ne ovisi o njima samima, već i o zaposlenicima koji moraju biti zadovoljni te davati maksimum na svom poslu. Budući da je evidentno kako se u zadnjih deset godina na području Osječko-baranjske županije broj mikro subjekata povećavao, očigledno je da su mjerodavna tijela prepoznala značaj malog poduzetništva i njihov značaj u ukupnom gospodarstvu te svojim mjerama podupirali njihov razvoj. Utvrđeno je da najveći broj poduzetnika ima dovoljno snage za plasman proizvoda i usluga samo na domaće lokalno tržište, dok šire tržište ipak zahtijeva značajnija ulaganja.

Prema dobivenim podacima u istraživanju, pokazalo se da je kriza imala utjecaj na poslovanje mikro subjekata Osječko-baranjske županije, ali broj istih se nije bitno smanjio. Istraživanjem je također utvrđeno kako mali poduzetnici uglavnom nisu zadovoljni hrvatskim zakonima u gospodarstvu, ali unatoč tome nastoje se prilagoditi postojećoj situaciji, te se razvijati u skladu sa zahtjevima tržišta. Istraživanje je također pokazalo kako je zainteresiranost za učenje za poduzetništvo velika jer se putem različitih seminara i ostalih oblika učenja poduzetnike informira o osnovama poduzetništva, o pravnim oblicima registriranja poslovnih subjekata, o poslovnom planiranju, knjigovodstvu, istraživanju tržišta i marketingu, informira ih se o programima poticanja poduzetništva, o poreznom sustavu, nude se individualna savjetovanja za poduzetnike, pružaju se usluge edukacije i savjetovanja o izradi poslovnih planova i slične aktivnosti. Osječko-baranjska županija sufinancira provođenje takvih seminara, koji su za polaznike uglavnom besplatni, ali dobiveno znanje poduzetnicima se svakako mora isplatiti.

The influence of small businesses on the progress of the economy of Osijek-baranja county

Abstract

The main goal of this paper is to research the current situation of the micro entities of small enterprises in Osijek-baranja county and to define the possibilities of their further development through the systematic learning about entrepreneurship.

The analysis of the current situation of the micro entities would refer to investigating in what measure do entrepreneurs use stimulating funds for investing into infrastructural development (in business zones), in what measure do entrepreneurs use natural resources, how big is the influence of education in order to increase competitiveness and how much do the entrepreneurs of Osijek-baranja county through the active learning methods, work on making their own brands.

Hypothesis, which will be elaborated in this paper are:

- micro entities achieve the greatest placement of their products on the domestic market
- economic crisis has a negative effect on founding and developing of micro entities of small entities in Osijek-baranja county
- insufficiently developed legal regulations and education effects financial benefits which are necessary for small enterprises.

Key words: small enterprises, micro entities, Osijek-baranja county, development, education

Literatura

1. Noe,R.A., Hollenbeck,J.R., Gerhart.B.,Wright, P.M. (2006.) Menadžment ljudskih potencijala. Zagreb: MATE.
2. <http://eobrazovanje.mingorp.hr/>, Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2011. godinu, (Sačuvano 15.12. 2011.)
3. <http://hgk.biznet.hr/hgk/fileovi/16280.pdf>, Malo gospodarstvo (Sačuvano 28.03.2012.)
4. http://www2.hgk.hr/en/depts/industry/Malo_gospodarstvo_10_web.pdf, Malo gospodarstvo (Sačuvano: 28.03.2012.)
5. http://www.ida.hr/.../2008_DO_2012_PROGRAM_VLADE_prijedlog_s, Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. (Sačuvano 03.04. 2012.)
6. http://inkubator.hr/hr_HR/pocetna/o-nama/ciljevi, BIOS poduzetnički inkubator (Sačuvano 01.04.2012.)
7. <http://www.obz.hr/hr/pdf/2011/22%20sjednica/10Prijedlog%20Programa%20poticanja%20poduzetništva%20OBZ%20za%202012.%20godinu.pdf>, Prijedlog programa poticanja poduzetništva osječko-baranjske županije za 2012. godinu (Sačuvano 27.04.2012.)
8. <http://www.obz.hr/hr/pdf/Temeljna%20analiza.pdf>, Regionalni operativni program (Sačuvano 29.03.2012.)
9. <http://www.poduzetnik.com.hr/content/view/166/39/>, Tajana Kesić-Šapić - državna tajnica za poduzetništvo (Sačuvano 29.09.2008.)
10. <http://www.poduzetnistvo.org/centar/onama.html>, Centar za poduzetništvo Osijek(Sačuvano 01.04.2012.)